

Oktabrın 15-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin Rusiyanın 2026-2030-cu illər üçün miqrasiya siyasətinin yeni konsepsiyasını təsdiq edən 738 sayılı fərman imzalayıb. Rusiya MDB ölkələrindən vizasız miqrantların mahiyyət etibarilə qeyri-məhdud qəbulundan onların axınını məhdudlaşdırmağa, daha sərt nəzarət tətbiq etməyə və yalnız konkret iqtisadi sektorlar və müəssisələr üçün lazım olanları seçməyə doğru irəliləyir.

Dəyişikliklər ilk növbədə hədəf təyin etmə sistemində təsir edir. 2018-ci il oktyabrın 31-də təsdiq edilmiş konsepsiyanın əvvəlki variantında əsas məqsəd "ölkənin sosial-iqtisadi, coğrafi və demoqrafik inkişafı sahəsində problemlərin həlli" kimi göstərilib. Konsepsiyanın yeni redaksiyasında isə "dövlət təhlükəsizliyinin təmin edilməsi" prioritet təşkil edib, ondan sonra sənədin əvvəlki versiyalarında əksini tapan bütün digər məqsədlər qoyulub. Məhz təhlükəsizliyin təmin edilməsi zərurəti Ukraynada NATO ilə hərbi münaqişə və Qərbin Rusiyada terror aktları törətmək üçün Mərkəzi Asiya miqrantlarından istifadə etmək üçün fəal cəhdləri kontekstində qəbul edilmiş yeni konsepsiyanın məzmununu müəyyənləşdirdi. Nəticədə, miqrasiya siyasəti dəyişdirilir.

Yeni konsepsiyaya Rusiya Federasiyasında əhalinin artımının əsas mənbəyinin təbii çoxalma olduğunu, miqrasiyanın sadəcə köməkçi vasitə olduğunu bildiren müddəə daxil edilmişdir. Bu müddəə artıq sənə-

Rusiya daha sərt miqrasiya siyasətinə keçir - məqsəd nədir?

din əvvəlki variantında öz əksini tapmışdı və hətta o zaman liberal fikirli ekspertlərin kəskin etirazlarına səbəb olmuşdu. Onlar Rusiyanın demoqrafik problemlərinin həlli üçün hələ də yüksək doğum səviyyəsinə malik MDB ölkələrinin, ilk növbədə Mərkəzi Asiya ölkələrinin miqrasiya potensialından istifadə etməyi fəal şəkildə təklif edirlər. Bununla belə, konsepti tərtib edənlər. Yeni konsepsiyanın əsas prinsipi 2018-ci il konsepsiyasında mövcud olan, lakin ikinci dərəcəli mövqeyə salınan Rusiya və onun vətəndaşlarının maraqlarının prioritetliyidir.

Əsas miqrasiya siyasəti sahələrinin siyahısı ən əhəmiyyətli dəyişikliklərə məruz qalıb. Xarici vətəndaşların hərəkətini izləmək üçün rəqəmsal texnologiyalardan istifadə yeni siyahıya başçılıq edir. Bu vasitələrə vahid biometrik məlumat sistemində, o cümlədən Rusiya Federasiyasına kənardan vizasız girişi olan şəxslərin qeydiyyatı və məlumatların emalı üçün süni intellektdən istifadə daxildir. Rəqəmsal nəzarətin əsas məqsədi təhlükəsizlik qüvvələrinin vizasız şəraitdə Rusiya Federasiyasına daxil olan əcnəbilərin tərkibinə nəzarət edə bilmədiyi vəziyyətin qarşısını almaqdır. Artıq bu istiqamətdə ilk addımlar atılıb- paytaxt rayonunda "Amina" proqramından istifadə etməklə miqrasiya axınının monitorinqi üzrə eksperimentə başlanılıb.

İkinci məqam - Hərbi əməliyyatlar zamanı evlərini tərk edən Rusiya tərkibinə yeni daxil edilmiş bölgələrin (Kırım, Donbas bölgələri) sakinlərinin geri qayıtmaları üçün şərait yaradılması- tamamilə yenidir. Lakin bu-

nun üçün tam şərait yalnız hərbi əməliyyatlar başa çatdıqdan sonra yaranacaq, çünki bu bölgələrin əhəmiyyətli bir hissəsi hələ də aktiv döyüş zonalarındadır. Konsepsiyanın əvvəlki variantında ailə, evlilik, uşaq tərbiyəsi və sairə ilə bağlı neoliberal münasibətlərin tətbiqi səbəbindən ölkələrindən qaçan əcnəbilərin Rusiyaya köçürülməsinin asanlaşdırılması ilə bağlı müddəə də yox idi. "Ənənəvi rus mədəni-əxlaqi dəyərlərini bölüşən şəxslərə humanitar yardım göstərilməsi haqqında" fərman 2024-cü il avqustun 19-da prezident tərəfindən imzalanıb. Bu, eyni liberal münasibətləri rədd edən əcnəbilərə rus dilini, tarixini, qanunlarını bilməsi ilə bağlı tələbləri nəzərə almadan Rusiyada müvəqqəti yaşamaq üçün icazə almaq üçün Rusiya diplomatik nümayəndəliyinə müraciət etməyə icazə verir.

Rusiyada məskunlaşmaq istəyənlərin axını ilkin olaraq gözlənilən qədər az olmadı. 2024-cü ilin sentyabrında Britaniya mətbuatı fərmanın dərcindən sonra 10 gün ərzində Rusiyanın Edinburqdakı Baş Konsulluğuna 17 nəfərin müraciət etdiyini bildirdi. Bu fərmana əsasən Rusiyaya ilk köçənlər amerikalılar olub. Bu ilin iyun ayına olan məlumata görə, Rusiya Daxili İşlər Nazirliyinin Miqrasiya Baş İdarəsinin rəisi V.Kazakovaya görə, təxminən 1500 nəfər müvəqqəti məskunlaşmaq üçün müraciət edib. İsveçrənin "Tages-Anzeiger" qəzeti bununla bağlı qeyd edib ki, bu, 146 milyon əhalisi olan bir ölkə üçün böyük rəqəm deyil, lakin Rusiyaya qarşı tətbiq edilən sanksiyaların sayını və birbaşa hava nəqliyyatının möv-

cud olmadığını nəzərə alsaq, bu rəqəm təsir edici görünür. Oktyabrın əvvəlində Daxili İşlər Nazirliyinin Moskva üzrə Baş İdarəsi bildirmişdi ki, artıq 344 əcnəbi bu fərmanla müəyyən edilmiş sadələşdirilmiş qaydada Rusiya vətəndaşlığını qəbul edib.

Konsepsiyanın əvvəlki variantında Rusiyada işləyən və ya təhsil alan əcnəbilərin işsiz və ya oxumayan ailə üzvlərinin Rusiyada qalmalarını məhdudlaşdırın müddəə də daxil edilməyib. Bu il sentyabrın əvvəlində Rusiya məktəblərinə qəbul üçün müraciət edən miqrantların hər 10 övladından 9-nun qəbul olunmadığı üzə çıxandan bu məsələ qızğın müzakirələrə səbəb olub. Bu, 2024-cü il dekabrın 28-dən qüvvəyə minən yeni federal qanunla bağlı idi və iki yeni tələb irəli sürdü: valideynlərinin Rusiyada qanuni yaşayışının sübutu və hər sinif üçün hazırlanmış rus dili testlərindən keçmək. Uşaqların üçdə ikisi qəbul edilmədi, çünki valideynləri tam sənədlər toplusunu toplaya bilmədilər, yeni ölkədə qanuni yaşayışlarını təsdiqləyə bilmədilər. Test mərhələsinə isə 5940 uşaqdan yalnız 2964-ü və ya 50%-i keçə bilib.

Bu ilin iyun ayında daxili işlər nazirinin müavini İqor Zubov bildirmişdi ki, Rusiyadakı 638 min əcnəbi uşağın təxminən yarısı heç bir məktəbdə oxunmur. Məsələn, Moskvada 80.000-dən çox əcnəbi uşaq yaşayır, onlardan yalnız 25.000-i qeydiyyatdan keçib. Aydır ki, bu problem yeni konsepsiyada müvafiq bəndin diqqət mərkəzində olan həll yolu tələb edir.

Bütün bu məsələlərin həllində əsas diq-

qət rəqəmsal idarəetmə vasitələrinə yönəldiləcəkdir. Konsepsiya Rusiya Federasiyasına daxil olan və ya yaşayan əcnəbilərin rəqəmsal profilinin yaradılmasını, biometrik yoxlamanın həyata keçirilməsini və işə qəbul prosesinin özünün rəqəmsallaşdırılmasını, o cümlədən əmək müqavilələrinin bağlanmasını nəzərdə tutur.

Maraqlıdır ki, konsepsiya işəgötürənlər üçün daha əvvəl eşidilməyən bir məsuliyyətin artırılmasını da nəzərdə tutur. Onlardan "xarici vətəndaşların Rusiya Federasiyasında qalma prosesini dəstəkləmək" tələb olunacaq. Görünür, bu, miqrantların qanun pozuntularına görə məsuliyyət, lazım gələrsə, öz ölkəsinə deportasiya edilməsi deməkdir.

Bir çox cəhətdən yeni konsepsiya keçid xarakteri daşıyır. Təqdim etdiyi bütün mexanizmlər hələ praktik tətbiqdə sınaqdan keçirilməmişdir. Bunu onun cəmi 5 il üçün nəzərdə tutulması sübut edir, əvvəlki iki versiya isə 14 və 7 il üçün nəzərdə tutulmuşdu. Üstəlik, konsepsiyanın 2018-ci ilin oktyabrında təsdiq edilmiş 2-ci variantı 1-cinin müddəti bitməmiş qəbul edilib.

İstənilən halda Rusiya miqrasiya siyasətinin inkişafında prinsipce yeni mərhələyə qədəm qoyur. Hələlik, Azərbaycanlı miqrantlar üçün ciddi problem yoxdur, onların demək olar ki hamısı qanuni əsaslarla Rusiya işləyir və ya təhsil alır. Lakin bir sıra ölkələrdən başqa məqsədlər üçün gəlmiş miqrantlar üçün ciddi problemlər olacağı sir deyil.

Elçin Bayramlı